

eindigt het incident en de hoornblazer kan het deuntje van de afslag blazen. 'Wakare!' ¹ De troep rent en holt het kamp binnen. Het is bijna half zes. Er mag nu gebed worden.'

Niet alle gevangenen waren in staat dit dagelijks werk vol te houden. De rantsoenen waren gering en konden niet in voldoende mate aangevuld worden. Velen werden ziek. Met hen hadden de Japanse militairen en de Koreaanse bewakers geen enkele consideratie: wie ernstig ziek werd, moest de eerste weken in een apart kampgedeelte in de openlucht neergelegd worden, blootgesteld aan weer en wind; de meesten stierven dan – primitieve ziekenbarakken kwamen er pas later. Humaan daarentegen trad één Japanner op, een sergeant-majoor, onder wiens verantwoordelijkheid ca. driehonderd gevangenen op ca. 60 km afstand van het hoofdkamp moest werken. 'Men heeft het daar', tekende in september in het hoofdkamp mr. C. Binnerts in zijn dagboek aan², 'zeer goed: behoorlijk eten en er wordt nauwelijks geslagen'; de sergeant-majoor had bovendien, 'en dat is uiterst belangrijk, de Hollandse leiding verschillende dingen over het verloop van de oorlog verteld.'³

Anders dan dat deel van de inwoners van Soerabaja dat de krijgsgesvangenen honend had bejegend, getuigden de inheemsen op Flores (wij herinneren er aan dat ongeveer de helft hunner katholiek was) van medeleven. Een krijgsgesvangene die met anderen in de bergen in het binnenland met een vrachtauto bamboe had moeten ophalen, schreef in zijn dagboek: 'De bevolking was spontaan vriendelijk en overal werden we toegewuifd. Als er enigszins kans op was, werden allerlei vruchten op de laadbak gegooid . . . Persoonlijk heb ik de bevolking van dit eiland bijzonder moedig gevonden en trouw'⁴ – het kan zijn dat de verwachting, bij die bevolking hulp te zullen vinden, er in mei '43 een van de krijgsgesvangenen toe bracht te vluchten. Op ca. 40 km afstand van het hoofdkamp werd hij na een week gepakt; de Japanners schoten hem dood.

Het vliegveld bij Maoemere was in oktober '43 voor gebruik gereed;

¹ 'Inrukken!' ² C. Binnerts: 'Alles is in orde, heren . . .!', p. 67 (16 sept. 1943). ³ Daar wist men blijkbaar in het hoofdkamp niets van. Mr. Binnerts die de administratie van de ziekenbarak bijhield, schreef in september dat er tal van geruchten de ronde deden, 'die met het uur onwaarschijnlijker vormen gaan aannemen: de Engelsen zijn in Scheveningen geland en bedreigen via Holland al het hart van Duitsland' (a.v.). Het is mogelijk dat de Japanse sergeant-majoor had medegedeeld (en dat ook tot die ziekenbarak was doorgedrongen), dat Italië had gecapituleerd. ⁴ Aangehaald in Veenstra, p. 164-65.